

ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТЬ ВИТРАТИ ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Бормотова М.В.,
канд. економ. наук, доцент

Халафова Н.І.,
студентка магістратури

Ханіна М.О.
студентка магістратури

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

В умовах нестабільності економіки особливе значення має управління витратами, оскільки воно дає змогу виявити можливості підвищення ефективності використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів в процесі виробництва, постачання і збуту продукції. Також, слід зазначити, що найбільшою проблемою українських підприємств є необґрунтоване та неконтрольоване зростання витрат.

Дослідженню питання управління витратами підприємств присвячено ряд робіт вітчизняних і закордонних вчених – економістів, таких як:

Бланк І.А. , Голов С.Ф. , Грещак М.Гю , Давидович , І.Є., Іванюта П.В. , Лень В.С. , Манн Р. , Нападовська Л.В. , Панасюк В.М. , Партин Г.О., Свиноус І.В., Фандель Г. , Череп А.В., Чумаченко М.М., Ясінська А. І. та інші. Незважаючи на широкий спектр питань, охоплених дослідженням, недостатньо опрацьованими як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі залишаються деякі питання.

У положенні (стандартах) бухгалтерського обліку України поняття «витрати» означає зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1]. В економічному тлумачному словнику зазначено, що витрати – витрати виробництва - сукупні затрати живої та уречевленої праці на виробництво продукту. В західних країнах витрати виробництва розглядають як витрати суспільної праці й капіталу, постійного та змінного, витраченого на виробництво товару. Витрати виробництва показують вартість виробництва товару для підприємця [2]. Західний фахівець Гельмут Шмален [3] із властивою йому німецькою акуратністю пропонує визначати витрати як сукупність виражених у грошовій формі витрат підприємства протягом одного року, що ведуть до зменшення частки чистого майна, вільного від заборгованості, а Скрипник М.І. (його погляд відрізняється від погляду Г. Шмалена) пропонує своє визначення

витрат, згідно з яким витрати – це грошові та матеріальні ресурси, які використані протягом певного періоду в господарському процесі підприємства, а також показник ефективності діяльності господарюючого суб'єкта [4]. Таким чином, аналіз літературних джерел показує, що кожний автор має власну думку і дотримується її, але більшість з них згодна з тим, що витрати – це грошові втрати підприємства, завдяки яким здійснюється процес виробництва і реалізації продукції. На наш погляд, найбільш вдалим і сутнісним є визначення Череп А.В., що витрати – це вартісна оцінка використовуваних у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на виробництво й реалізацію продукції [5].

У системі управління промисловим підприємством важливе місце приділяється питанням управління витратами на виробництво. Різні економісти–науковці розглядають поняття «управління витратами» відмінно одне від одного. Зроблено висновок, що всі основні визначення поняття «управління витратами» можна сгрупувати в наступні групи: управління витратами - це процес; управління витратами – це система; інші визначення управління витратами. На наш погляд і та і інша думка має право на існування. Тобто управління витратами можна розглядати і як процес, а значить як послідовність яких то дій та етапів, і як систему, а тобто сукупність складових (елементів). Але ж все ж таки, більшість вчених розглядає управління витратами як процес.

Перевагами ефективного управління витратами є: виробництво конкурентоспроможної продукції за рахунок нижчих витрат та, як наслідок, нижчих цін; наявність якісної та реальної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позицій на ринку порівнянно з продукцією інших виробників; можливість використання гнучкого ціноутворення; надання об'єктивних даних для складання бюджету підприємства; можливість оцінювання діяльності кожного підрозділу підприємства; прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень.

Таким чином, обґрунтоване управління витратами на підприємстві – це засіб досягнення позитивного економічного результату. Слід зауважити, що управління витратами – це не тільки розробка заходів щодо їх зниження. Воно спрямоване на регулювання процесу формування витрат виробництва і реалізації продукції з метою максимізації прибутку і підвищення рентабельності виробництва підприємства промисловості.

Список літератури

1. Витрати: Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16, затверджено наказом МФУ Від 19.01.2000 №27/4248, із змінами і доповненнями. Нова бухгалтерія. 2016. № 4. С. 136–140.
2. Завадський Й.С., Осовська Т. В., Юшкевич Економічний словник. Київ: Кондор, 2016 рік. 356 с.
3. Шмален, Г. Основы и проблемы экономики предприятия Москва: Финансы и статистика, 1996. 512 с.

4. Скрипник М.І. Сутність витрат як економічної категорії URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3084/1/33.pdf> (дата звернення: 23.11.22).

5. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання: Монографія . Ч.І. Харків: ВД «ИНЖЕК», 2006. 368 с.